

Кочетков В.М.доктор економічних наук,
професор кафедри бізнес-аналітики та цифрової економіки
Національного авіаційного університету**Драговоз М.В.**студент
Національного авіаційного університету**Кочеткова О.О.**старший менеджер
АТ «Райффайзен Банк»**Kochetkov Volodymyr, Dragovoz Mykyta**

National Aviation University,

Kochetkova Oleksandra

Raiffeisen Bank JSC

ОЦІНКА ВПЛИВУ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ НА РОЗВИТОК АПК УКРАЇНИ

ASSESSMENT OF THE IMPACT OF FOREIGN INVESTMENT FOR THE DEVELOPMENT OF UKRAINE'S AGRICULTURE

Інвестування означає довгострокове вкладання капіталу в різноманітні галузі економіки, включаючи інфраструктуру, соціальні програми та охорону навколишнього середовища, як на території країни, так і за її межами. У багатьох ринкових економіках значну частину інвестицій становлять фінансові. Інвестиції грають значну роль як на макrorівні, так і на мікрорівні. Інвестиції є ключовим фактором визначення майбутнього не тільки країни в цілому, але й окремих суб'єктів господарювання, і вони є рушійною силою для розвитку економіки. Формування інвестиційного портфеля є важливою складовою інвестиційної діяльності, яка включає в себе вкладення інвестицій та реалізацію практичних заходів з метою забезпечення отримання прибутку або досягнення іншого корисного ефекту. В загальному випадку, інвестиційний портфель будь-якої організації або країни складається не лише з портфеля інвестицій в цінні папери, а також з портфеля реальних інвестицій та портфеля інвестицій в оборотні кошти. Особливу роль в українській економіці відіграють іноземні інвестиції у агропромисловий комплекс (АПК), особливо після відкриття ринку землі. Це дає поштовх переосмислити можливість реалізації та вдосконалення природно-економічного потенціалу сільської галузі України. Між тим реалізація потенціалу АПК дає можливості підвищити рейтинг України в політичних та економічних відносинах з іншими країнами. Залучення інвестицій у сільське господарство допоможе відновити цю сферу та сформувати середній клас у суспільстві. Значний вплив на діяльність підприємств АПК та їх ресурсний потенціал має залучення різних форм інвестування. Від правильності роботи апарату управління залежить ефективність використання отриманих інвестицій. Позитивний кінцевий результат у сільському господарстві в сучасних економічних умовах значною мірою залежить від забезпеченості сучасними машинами та механізмами, які б скоротили час на обробіток землі, посів, збирання врожаю, догляд за тваринами, тому необхідно інвестувати, перш за все, в технічне оснащення, яке суттєво наблизить можливості вітчизняних сільгоспвиробників до іноземних. Розвиток аграрного сектору країни може забезпечити розвиток економіки в цілому.

Ключові слова: іноземне інвестування, АПК, економічний розвиток, привабливість інвестицій, інвестиційна політика, тенденції розвитку, залучення інвестицій.

Investment refers to the long-term investment of capital in various sectors of the economy, including infrastructure, social programs and environmental protection, both at home and abroad. In many market economies, a significant part of investments is financial. Investments play a significant role at both the macro and micro levels. Investments are a key factor in determining the future not only of the country as a whole, but also of individual business entities, and they are the driving force for economic development. The formation of an investment portfolio is an important component of investment activ-

ity, which includes making investments and implementing practical measures in order to ensure the receipt of profit or the achievement of another useful effect. In general, the investment portfolio of any organization or country consists not only of a portfolio of investments in securities, but also of a portfolio of real investments and a portfolio of investments in working capital. A special role in the Ukrainian economy is played by foreign investments in the agro-industrial complex (APC), especially after the opening of the land market. This gives an impetus to reconsider the possibility of realizing and improving the natural and economic potential of the rural sector of Ukraine. Meanwhile, the realization of the potential of the agricultural industry provides an opportunity to increase Ukraine's rating in political and economic relations with other countries. Attracting investments in agriculture will help restore this area and form a middle class in society. The involvement of various forms of investment has a significant impact on the activities of agribusiness enterprises and their resource potential. The effectiveness of the use of received investments depends on the correct operation of the management apparatus. A positive final result in agriculture in modern economic conditions largely depends on the provision of modern machines and mechanisms that would reduce the time for tilling the land, sowing, harvesting, and caring for animals, so it is necessary to invest, first of all, in technical equipment that will significantly bring the capabilities of domestic agricultural producers closer to foreign ones. The development of the agricultural sector of the country can ensure the development of the economy as a whole.

Key words: foreign investment, agro-industrial complex, economic development, investment attractiveness, investment policy, development trends, investment attraction.

Постановка проблеми. Іноземні інвестиції є капітальними коштами, вивезеними з однієї країни та вкладені у різні види підприємницької діяльності за кордоном з метою одержання підприємницького прибутку або відсотка. Значний вплив на діяльність підприємств АПК та їх ресурсний потенціал має залучення різних форм інвестування. Від правильності роботи апарату управління залежить ефективність використання отриманих інвестицій. Позитивний кінцевий результат у сільському господарстві в сучасних економічних умовах значною мірою залежить від забезпеченості сучасними машинами та механізмами, які б скоротили час на обробіток землі, посів, збирання врожаю, догляд за тваринами, тому необхідно інвестувати, перш за все, в технічне оснащення, яке суттєво наблизить можливості вітчизняних сільгоспвиробників до іноземних. Розвиток аграрного сектору країни може забезпечити розвиток економіки в цілому. Для його розвитку необхідно зробити декілька першочергових кроків, які допоможуть країні вийти на світовий ринок як глобального партнера з експорту сільськогосподарської продукції: спрямування інвестицій на переоснащення основних засобів, які вже фізично застаріли; впровадження інновацій у виробництво для прискорення виробництва та підвищення його якості; збільшення виробничих потужностей; створення та розвиток нових форм підприємницької діяльності. Залучення іноземних інвестицій та їх достатнє надходження сприятиме розвитку економіки країни. А оскільки сільське господарство є однією з провідних галузей, то пріоритетним напрямком діяльності держави має стати активізація інвестиційної діяльності у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Автори визначають особливості залучення іно-

земних інвестицій в агропромисловий комплекс. Так, Безп'ята І.В. наголошує, що без інвестицій неможливо здійснити практичну реалізацію завдань щодо структурної перебудови АПК, домогтися вирішення продовольчої проблеми в країні та підвищення конкурентоспроможності підприємств агропромислового виробництва [1]. Готра В.В. зазначає, що перспективним напрямком інвестиційної діяльності на підприємствах АПК є впровадження прогресивних енергозберігаючих технологій вирощування сільськогосподарських культур, спрямованих на економію ресурсів і зберігання та підвищення родючості ґрунтів за достатнього рівня врожайності [2].

В даний час більшість іноземних фірм підтверджує не лише збереження інтересу до вкладень капіталу в сільське господарство України, але й на наміри до розширення виробництва. Однак для забезпечення сприятливого інвестиційного клімату, потрібний чинник стабільності.

Науковці також зазначають, що для ефективної діяльності АПК особливу увагу слід приділяти Web-технологіям та використанню мережі Інтернет, так як вони дають унікальні можливості доступу до інформації та реалізації інтерактивного дистанційного навчання і консультування. Інформаційні технології дозволяють зберігати велику кількість даних, аналізувати їх та на основі отриманих результатів пропонувати вирішення завдань, які б мінімізували витрати та максимізували прибутки аграрних підприємств [3].

Автори Лупенко Ю.О., Захарчук О.В. розглядають питання інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку АПК України [4].

На нашу думку, державою далеко не повною мірою реалізуються дієві економічні механізми інвестування більшості господарюючих

суб'єктів АПК, які могли б успішно вести розширене відтворення. Також, нині не повною мірою функціонують економічні важелі державного впливу, спрямовані на використання з метою інвестування коштів таких комерційних структур, як банки та інвестиційні фонди.

Таким для здійснення нормального відтворювального процесу необхідно, перш за все, підвищити роль власних джерел організацій сільського господарства у відновленні основних засобів та їх нарощуванні, що можливе лише за фінансового оздоровлення економіки сільського господарства.

Метою даної статті є оцінка впливу іноземного інвестування на розвиток агропромислового комплексу України.

Виклад основного матеріалу дослідження. АПК виступає важливим рушієм української економіки. У минулому Україну визнавали «житницею Європи» завдяки наявності близько 25% світових чорноземних ґрунтів з високою родючістю. Україна є найбільшим світовим експортером соняшникової олії та одним із найбільших експортерів зерна. Зернові та кормові культури, такі як пшениця, кукурудза, ячмінь, соняшник, цукровий буряк, тютюн, бобові, фрукти та овочі, є основними сільськогосподарськими культурами, що роблять Україну одним зі світових лідерів.

Отже сільське господарство України є привабливою інвестиційною можливістю. Український уряд заохочує іноземних інвесторів вкладати кошти у сільськогосподарський бізнес в Україні.

За нашими розрахунками у 2020–2021 рр. цей сектор забезпечував 16% національного ВВП та робочими місцями 19% працездатного населення.

Згідно з даними табл. 1, загальні обсяги капітальних інвестицій у виробництво продукції сільського господарства в цінах 2019 р. становитимуть близько 41 млрд грн. У разі погіршення ситуації та за умов синергії наявних і нових негативних чинників (продаж землі, епідемія коронавірусу, інші негативні світові

тенденції) слід очікувати навіть подальше зниження обсягу інвестицій.

Незважаючи на деякі позитивні явища в окремих сегментах аграрної економіки України дія негативних чинників інвестиційної діяльності переважала. Найбільш вагомими причинами інвестиційного спаду в аграрних секторах економіки були несприятлива аграрна політика, скорочення бюджетної підтримки, звуження можливостей залучення інвестицій та неприйнятні для потенційних вкладників капіталу ризики інвестування. Також серед негативних чинників, що стримуватимуть здійснення інвестиційної діяльності в сільському господарстві й зберігатимуть свій вплив у подальшому: війна, політична нестабільність, прорахунки державного управління економікою, наслідки невиправданої реорганізації центрального органу управління галуззю, корупція та перманентна боротьба між різними фінансово-промисловими формуваннями. Вплив великого агробізнесу на прийняття рішень щодо використання бюджетних коштів посилюватиме також монополізм у галузі та стримуватиме процеси інвестування розвитку малих і середніх сільськогосподарських товаровиробників.

Отже, залучення інвестицій, їх достатнє надходження сприятимуть розвитку економіки країни. А оскільки сільське господарство є однією з провідних галузей, пріоритетним напрямом держави має стати активізація інвестиційної діяльності саме у даній сфері.

У контексті прогнозування інвестиційну забезпеченість сільського господарства пропонується розглядати одночасно: по-перше, як результат багатьох внутрішніх (галузева структура та ефективність) і зовнішніх факторів (кон'юнктура ринку, кредитування, державна підтримка, іноземні інвестиції); по-друге, фактор, що забезпечує одну з найважливіших умов розвитку промисловості – можливість відтворення всіх факторів виробництва.

Залученню іноземних інвестицій в Україну перешкоджають наступні основні проблеми:

Таблиця 1

Обсяги капітальних інвестицій на розвиток сільського господарства та джерела їх фінансування

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Капітальні інвестиції у фактичних цінах, млрд грн	29,3	49,7	63,4	65,1	58,6	43,2
Капітальні інвестиції у цінах 2019 р., млрд грн	28,1	42,5	55,7	60,4	58,6	40,7
Структура джерел фінансування, %: бюджетні кошти	0,5	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
власні кошти підприємств та організацій	88,0	87,3	86,5	86,7	86,6	90,0
кредити банків та інші позики	10,5	11,5	12,0	12,9	13,0	9,6
кошти іноземних інвесторів	0,5	0,3	0,4	0,01	0,01	0,01
інші джерела фінансування	0,5	0,9	1,0	0,3	0,3	0,3

Джерело: [7]

1. Нестабільність на політичному та економічному рівнях.

2. Постійна зміна та недосконалість законодавства.

3. Відсутність належної інфраструктури.

4. Обмежені можливості збуту продукції внутрішньому ринку через низький рівень доходів населення.

На наш погляд, корупція може бути визначена як одна з ключових правових проблем, яка створює ризики для іноземних інвестицій у сільське господарство. Інші ризикові фактори включають недостатню захищеність прав власності та проблему рейдерства. Також, централізація влади в країні може призвести до нездатності регіонів конкурувати за інвестиції.

Зовнішні бізнес-партнери можуть стикатися з тиском з боку влади та примусовими вимогами бізнесу щодо покриття фінансових проблем регіону, під приводом участі у вирішенні соціальних питань. Нерегулювання питань державно-приватного партнерства також створює небезпеку для стабільності інвестиційного клімату.

Постійні зміни в законодавстві, а також невиконання законів, негативно впливають на інвестиційний клімат. Недостатність законотворчого процесу та неможливість реалізації прийнятих законів також є чинниками, які гальмують іноземні інвестиції.

Економічні перешкоди включають наступне:

1. Монополізація економіки.

2. Низька платоспроможність значної частини населення.

3. Слабкий попит на внутрішньому ринку.

4. Обмежений попит на зовнішніх ринках.

5. Низький рівень ділової активності.

6. Залежність виробництва від тимчасових коливань попиту.

7. Залежність виробництва від природних ресурсів.

8. Тінізація економічних відносин.

Фінансові ризики включають такі аспекти:

1. Велике податкове навантаження та дефіцит державного бюджету.

2. Високі кредитні ставки.

3. Проблеми з поверненням ПДВ (податку на додану вартість).

Політична нестабільність може спричинити інші важливі фактори, що гальмують іноземні інвестиції в сільське господарство. Серед таких факторів варто відзначити:

1. Високий рівень безробіття.

2. Низький рівень кваліфікації випускників спеціальностей управління та маркетингу.

3. Обмежені можливості фінансування та часу для підвищення кваліфікації працівників на підприємствах.

4. Слабке засвоєння молоддю іноземної мови.

5. Недостатність розвитку інфраструктури.

6. Небезпечна екологічна ситуація.

Всі ці чинники можуть взаємодіяти і призводити до складних умов для іноземних інвесторів, що розглядають вкладення коштів у сільське господарство.

Між тим, на думку Чіп Л.О., існує багато інших негативних факторів, які знижують інвестиційну привабливість аграрного сектору України, насамперед, до них належать низький рівень захисту прав землевласників та землекористувачів, недостатнє наповнення кадастрового реєстру та реєстру акти власності, низка невідповідностей між ними, створення інфраструктури, вантажні перевезення [6].

Навесні 2020 року Верховна Рада України ухвалила закон про відкриття ринку землі, який дозволяє фізичним особам та українським підприємцям, державі купувати та продавати землю.

Безумовно, що повністю оцінити ефективність земельної реформи можна буде лише після 2024 року.

Проте, незважаючи на негативні чинники, необхідно покращувати партнерство та розвивати залучення інвестицій у сільське господарство.

Інвестиційної підтримки шукають насамперед державні сільськогосподарські підприємства, підприємства приватної форми власності з широким колом учасників, фермерські господарства. Інвестиції потрібні аграрному сектору та державі загалом для відновлення родючості ґрунтів, забезпечення продовольчої безпеки країни, соціального захисту та забезпечення нормальних умов проживання сільського населення.

Потрібні інвестиції для переоснащення виробництва, реконструкції підприємств, будівництва ферм, ангарів і складських систем, що сприятиме збільшенню обсягів виробництва та підвищенню продуктивності праці, сприятиме розвитку соціальної сфери та інфраструктури.

Сьогодні зрошення сільськогосподарських угідь стає актуальною проблемою, адже відсутність опадів, безсніжні зими впливають на зниження врожаю, тому інвестиції в оснащення земель зрошувальними системами наразі є необхідністю.

Існує кілька значущих переваг залучення іноземного капіталу в аграрний сектор. Особливо важливою є можливість створення стратегічних партнерств між українськими та іноземними підприємствами, збільшення обсягів реальних інвестицій, підвищення рівня зайнятості та кваліфікації робочої сили і багато іншого.

Для того, щоб збільшити активність інвестицій в сільське господарство, були запропоновані певні напрями дій, які можуть допомогти підвищити рівень інвестиційної діяльності (деталі можна знайти в табл. 2). Тільки впро-

введення комплексного підходу до вирішення наявних проблем може привести Україну до лідерства у світовому виробництві сільськогосподарської продукції.

Зрозуміло, що для впровадження ринку землі у тому форматі, як це має місце у цивілізованих країнах Європи, потрібно зробити значні зусилля. Ця система повинна працювати прозоро, за допомогою аукціонів, і не містити корупційних компонентів. Важливою є також ефективність українського законодавства та судів. Навіть після того, як ринок землі почне діяти, необхідні скоординовані дії між реєстрами та установами в правовій сфері.

Сучасний стан сільськогосподарських підприємств вимагає повернення інвестицій як зі сторони держави, так і з інших джерел (внутрішніх та зарубіжних інвесторів). Це необхідно, оскільки використання власного інвестиційного фонду дозволить лише зберегти наявну ситуацію, особливо в малих та середніх сільськогосподарських підприємствах.

Урядом України через Фонд розвитку підприємництва реалізується програма «Доступні кредити 5-7-9%». Вона передбачає спрощення доступу підприємств малого та середнього бізнесу до банківського кредитування, отримувати кредити за зниженою процентною ставкою з допомогою державної компенсації процентної ставки до рівня 0%, 3%, 5%, 7%, 9% за кредитами в національній валюті. Метою програми є: розвиток інвестиційних проектів,

а також рефінансування існуючої заборгованості за діючими кредитами на бізнес-цілі [5].

Станом на 08.11.2021 р., в державній програмі «Доступні кредити 5-7-9%» прийняло участь 39 банків, укладено 26 410 договорів на загальну суму 69,7 млрд грн. Програма сприятиме створенню нових робочих місць, розширенню діяльності малого бізнесу, імпортозаміщенню та поверненню трудових мігрантів [5].

Сільськогосподарські підприємства України мають великі можливості для повернення іноземних інвестицій у свою діяльність та розвиток технічного оснащення, зважаючи на багатство українських земель з чорноземом та ростучі потреби споживачів у органічній продукції. залучення зовнішніх інвестицій при належному управлінні позитивно впливає на покращення ресурсного потенціалу, зокрема, матеріально-технічної, виробничої та кадрової складових.

Завдяки проведеним заходам щодо децентралізації, що тривали протягом останніх років, відбувається перехід до збільшення інвестиційних надходжень у сільськогосподарські підприємства та фермерські господарства. Це створює сприятливі умови для поповнення бюджету, а якщо інвестиції є зарубіжними, то додатково сприяють підвищенню престижу регіону.

Інвестиції можна розглядати як складову активу, необхідну підприємству для збільшення свого багатства шляхом вкладання коштів, амортизації капіталу та отримання інших вигод, подібних доходам від торгових відносин.

Таблиця 2

Напрями активізації інвестиційної діяльності

Напрямок	Результат
Перегляд нормативно-правових актів, що регулюють інвестиційну діяльність та галузь сільського господарства	Забезпечення відповідності й чіткого визначення деяких дефініцій у законодавчих актах, розширення прав іноземних і вітчизняних інвесторів, захист розміщення прямих іноземних інвестицій, запобігання виникненню непередбачених ризиків та суперечливих ситуацій
Контроль діяльності антикорупційних організацій	Створення прозорого бізнесу, вихід із тіньової економіки, як наслідок – підвищення довіри іноземних інвесторів
Створення функціональної аграрної біржі	Поліпшення аграрного ринку і відносин його учасників, тобто здійснення земельних та товарних торгів, як наслідок – поліпшення кон'юнктури аграрного ринку
Заміна застарілої та непродуктивної техніки	Автоматизація виробництва, підвищення продуктивності праці персоналу, збільшення обсягів виробництва продукції та підвищення рентабельності підприємств
Страховання ризиків	Активізація інвестування галузі, тобто приплив прямих іноземних та вітчизняних інвестицій, що, своєю чергою, позитивно відображається на продуктивності та модернізації підприємств
Зниження податкового тиску (гнучкі податки)	Збільшення кредитування підприємств, перегляд ціноутворення, що веде за собою зниження собівартості продукції, впровадження інвесторами інноваційних проектів
Забезпечення державної підтримки сільгоспвиробників	Розвиток ринку сільськогосподарської продукції шляхом збільшення його учасників

Державна інвестиційна політика повинна передбачати комплекс заходів щодо повернення інвестицій в сільське господарство та створення сприятливих умов для їхнього ефективного використання. Це можна досягти шляхом поліпшення правової системи, надання податкових та кредитних пільг для приваблення інвестицій та підтримки інновацій, а також активної амортизаційної політики та створення сприятливих умов для залучення іноземних інвестицій.

На нашу думку, успішний розвиток інвестиційної діяльності в сільському господарстві неможливий без активної ролі держави в інвестиційному процесі. Можливою стратегією для удосконалення інвестиційної політики полягає в застосуванні різних інструментів управління, таких як економічні, правові та адміністративні заходи, що забезпечать регулювання цього процесу.

Активізація інвестиційної діяльності в агропромисловому комплексі може бути здійснена як за рахунок мобілізації внутрішніх ресурсів сільського господарства, так і завдяки залученню іноземного капіталу. В будь-якому з випадків важливо мати сприятливий інвестиційний клімат, що забезпечить ефективне

використання внутрішніх ресурсів сільського господарства для розвитку агропромислового виробництва, а також залучення іноземних інвестицій, що відповідають інтересам сільського господарства та країни в цілому.

Висновки з проведеного дослідження. Уповільнення обсягів інвестування зумовлене погіршенням загального інвестиційного клімату країни, що стало наслідком негативного впливу низки причин, тому запропоновано напрями пожевлення інвестиційної діяльності в галузі вирішення цієї проблеми. З метою підвищення рівня інвестиційної діяльності в сільському господарстві запропоновано напрями їх активізації. Тільки комплексний підхід до вирішення існуючих проблем може вивести Україну в світові лідери з виробництва сільськогосподарської продукції: перегляд нормативно-правових актів, що регулюють інвестиційну діяльність та галузь сільського господарства; контроль діяльності антикорупційних організацій; створення функціональної аграрної біржі; заміна застарілої та непродуктивної техніки; страхування ризиків; зняття податкового тиску (гнучкі податки); забезпечення державної підтримки сільгоспвиробників.

Список використаних джерел:

1. Безп'ята І.В. Особливості залучення іноземних інвестицій в аграрний сектор економіки. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 4. С. 67–71.
2. Готра В.В. Сучасний стан, фактори забезпечення та напрями активізації інвестиційної діяльності у сфері сільського господарства. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 6(168). С. 114–121.
3. Дмитришин О.С., Кочетков В.М. Інформаційні технології в економіці та управлінні підприємствами аграрного сектору. *Економіка і управління: Науковий журнал*. Київ, 2019. № 4 (84). С. 110–114.
4. Лупенко Ю.О., Захарчук О.В. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку сільського господарства України. *Економіка АПК*. 2018. № 11. С. 9–18.
5. Романенко Є.О., Кочетков В.М., Кочеткова О.О. Організація і функціонування банків України в умовах сталого розвитку. *Economics, management and administration in the coordinates of sustainable development: scientific monograph*. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2021. С. 353–373.
6. Чіп Л.О. Особливості інвестиційного клімату в Україні. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2018. № 3. С. 142–146.
7. Державна служба статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua>

References:

1. Bezpyata I.V. (2016) Peculiarities of attraction of foreign investments in the agricultural sector of the economy. *Economy and society*, vol. 4, pp. 67–71.
2. Gotra V.V. (2015) Current state, factors of support and directions of activation of investment activities in the field of agriculture. *Actual problems of the economy*, no. 6(168), pp. 114–121.
3. Dmytryshyn O.S., Kochetkov V.M. (2019) Information technologies in the economy and management of agricultural sector enterprises. *Economics and management: Scientific journal*. Kyiv, no. 4 (84), pp. 110–114.
4. Lupenko Yu.O., Zakharchuk O.V. (2018) Investment support for innovative development of agriculture in Ukraine. *Economy of agro-industrial complex*, no. 11, pp. 9–18.
5. Romanenko E.O., Kochetkov V.M., Kochetkova O.O. (2021) Organization and functioning of banks of Ukraine in conditions of sustainable development. *Economics, management and administration in the coordinates of sustainable development: scientific monograph*. Riga, Latvia: Baltija Publishing, pp. 353–373.
6. Chip L.O. (2018) Peculiarities of the investment climate in Ukraine. *Bulletin of the Poltava State Agrarian Academy*, no. 3, pp. 142–146.
7. State Statistics Service of Ukraine. Available at: <https://ukrstat.gov.ua>